

Zarządzenie Nr 18/2024
Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie
z dnia 12.02.2024 roku
w sprawie przyjęcia w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie Polityki
ochrony małoletnich.

Na podstawie § 8 ust.1, pkt. 4 Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie przyjętego Uchwałą Nr VI/580/22 z dnia 9.08.2022 r. zmienionego Uchwałą Nr VI/647/2022 z dnia 22.11.2022 roku w sprawie uchwalenia tekstu jednolitego Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie w związku z art. 7 ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2023.1606),

zarządzam co następuje:

§ 1

Wprowadzam w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie Politykę Ochrony Małoletnich stanowiącą załącznik do niniejszego Zarządzenia.

§ 2.

1. Zobowiązuję Kierowników Zespołów do zapoznania pracowników w poszczególnych Zespołach z niniejszą Polityką.
2. Za zapoznanie z treścią Polityki osób na samodzielnych stanowiskach odpowiedzialny jest Kierownik Zespołu Organizacyjnego.
3. Za zapoznanie wszystkich pracowników Zespołu ds. Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Rumi oraz Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych nr 1-3- Ognisk Wychowawczych im. K. Lisieckiego „Dziadka” w Rumi odpowiedzialny jest II Zastępca Dyrektora.
4. Potwierdzeniem zapoznania z Polityką jest pisemna informacja złożona do akt osobowych pracownika.

§ 3.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 15 lutego 2024 roku.

Sporządził MB

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Wejherowie
Małgorzata Bernacka

RADCA PRAWNY
Artur Winkler

POLITYKA OCHRONY DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM W POWIATOWYM CENTRUM POMOCY RODZINIE W WEJHEROWIE

Preambuła

Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Traktowanie dziecka z szacunkiem, respektowanie jego praw z uwzględnieniem jego potrzeb. Realizując te cele, Centrum działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych oraz swoich kompetencji ustawowych i statutowych.

Podstawy prawne

1. Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991r., Nr 120, poz. 526 z późn. zm.),
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2023r., poz. 2809),
4. Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz.U. z 2023r., poz. 1304 z późn. zm.),
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 1249 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2024r., poz. 17 z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2024r., poz. 37 z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2023r. poz. 1610 z późn. zm.),
9. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023r., poz. 1550 z późn. zm.).

Słowniczek

§ 1.

Ileokroć w niniejszej Polityce jest mowa o:

1. **Dyrektorze** – należy przez to rozumieć Dyrektora PCPR w Wejherowie;
2. **Centrum** – należy przez to rozumieć PCPR w Wejherowie;

3. **POW** – należy przez to rozumieć Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze i K. Lisieckiego „Dziadka” w Rumi nr 1-3;
4. **Pracowniku** – należy przez to rozumieć osobę zatrudnioną na podstawie umowy o pracę, umowy o dzieło, umowy zlecenia umowy wolontariackiej w PCPR w Wejherowie;
5. **Partnerze współpracującym z PCPR w Wejherowie** – należy przez to rozumieć osoby wykonujące zadania zlecone dla PCPR w Wejherowie na mocy odrębnych przepisów;
6. **Wychowanku** – należy przez to rozumieć każdą osobę umieszczoną w pieczy zastępczej;
7. **Małoletnim/ dziecku** – należy przez to rozumieć zgodnie z kodeksem cywilnym osobę od urodzenia do ukończenia 18 roku życia;
8. **Opiekunie małoletniego** – należy przez to rozumieć osobę uprawnioną do reprezentacji dziecka, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny. W myśl niniejszego dokumentu opiekunem jest również rodzic zastępczy;
9. **Krzywdzeniu małoletniego** – każde zamierzone i niezamierzone działanie lub zaniechanie działania jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które naruszają równe prawa i swobody dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój;
10. **Osobie odpowiedzialnej za Politykę ochrony małoletnich** – należy przez to rozumieć osobę wyznaczoną przez Dyrektora, odpowiedzialną za wdrożenie i bieżący monitoring Polityki;
11. **Osobie odpowiedzialnej za Internet** – należy przez to rozumieć osobę wyznaczoną przez Dyrektora, sprawującą nadzór nad korzystaniem z Internetu przez dzieci na terenie POW oraz nad bezpieczeństwem dzieci w Internecie.

Rozdział 1.

POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 2

1. Standardy ochrony małoletnich, w tym z niepełnosprawnością dotyczą:
  - 1) dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej,
  - 2) dzieci umieszczonych w Placówkach Opiekuńczo Wychowawczych w Rumi,
  - 3) dzieci biologicznych rodzin zastępczych.
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie wprowadza Politykę ochrony dzieci przed krzywdzeniem, której integralnymi częściami są standardy wprowadzające:

- 1) Zasady zapewniające bezpieczne relacje między dziećmi, a pracownikami centrum z uwzględnieniem zachowań niedozwolonych wobec dzieci oraz wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, stanowiące załącznik nr 5 do niniejszej Polityki;
- 2) Zasady i procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub powzięcia informacji o krzywdzeniu dziecka, stanowiące załącznik nr 6 do niniejszej Polityki;
- 3) Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu, ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci internetowej i innej formie, stanowiące załącznik nr 7 do niniejszej Polityki;
- 4) Arkusz pomocniczy – rozpoznawanie symptomów krzywdzenia dzieci, stanowiący załącznik nr 8 do niniejszej Polityki.

Rozdział 2.

PRZYGOTOWANIE KADRY CENTRUM DO STOSOWANIA POLITYKI OCHRONY DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM I DOKUMENTOWANIA TEJ CZYNNOŚCI W POWIATOWYM CENTRUM POMOCY RODZINIE W WEJHEROWIE.

§ 3.

1. Przygotowanie kadry do stosowania niniejszej Polityki odbywa się poprzez:
  - 1) bezpieczną rekrutację pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie,
  - 2) edukację w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem i pomocy dzieciom w sytuacjach zagrożenia,
  - 3) monitoring zatrudnionych pracowników w celu profilaktyki krzywdzenia dzieci.
2. Za przygotowanie kadry Centrum do zapoznania i stosowania niniejszej Polityki odpowiada:
  - 1) na etapie rekrutacji osoba zatrudniona na stanowisku kadrowego, w ramach swoich kompetencji,
  - 2) w okresie zatrudnienia w ramach instruktażu stanowiskowego bezpośredni przełożony (Kierownik Zespołu, Koordynator – Wychowawca).

Rekrutacja pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie

§ 4.

1. Przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem lub opieką nad nimi (stażysta, wolontariusz, praktykant, terapeuta itp.), Dyrektor Centrum lub osoba przez niego upoważniona, zobowiązany jest do uzyskania informacji, czy dane tej osoby są zamieszczone w *Rejestrze z dostępem ograniczonym* lub *Rejestrze osób*, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestr.
2. Informacje z Rejestru z dostępem ograniczonym uzyskuje się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości z wykorzystaniem konta w systemie teleinformatycznym.
3. Rejestr osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestr jest ogólnodostępny i nie wymaga zakładania konta.
4. Informacje pozyskane z systemu teleinformatycznego drukuje się i składa do części A akt osobowych, związanych z nawiązaniem stosunku pracy. To samo dotyczy Rejestru osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15, wydała postanowienie o wpisie w Rejestr. Przy czym w przypadku tego drugiego Rejestru wystarczy wydrukować stronę internetową, na której widnieje komunikat, że dana osoba nie figuruje w rejestrze.
5. Od kandydata pobiera się informację z Krajowego Rejestru Karnego o niekaralności.
6. Jeżeli kandydat posiada obywatelstwo inne niż polskie wówczas powinien przedłożyć również informację z rejestru karnego państwa, którego jest obywatelem, uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z małoletnimi, bądź informację z rejestru karnego, jeżeli prawo tego państwa nie przewiduje wydawania informacji dla wyżej wymienionych celów.
7. Od kandydata pobiera się oświadczenie o państwie/państwach (innych niż Rzeczypospolita Polska), w których zamieszkiwał w ostatnich 20 latach pod rygorem odpowiedzialności karnej.
8. Jeżeli prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja o niekaralności nie przewiduje wydawania takiej informacji lub nie prowadzi rejestru karnego, wówczas kandydat składa, pod rygorem odpowiedzialności karnej oświadczenie o tym fakcie wraz

z oświadczeniem, że nie był prawomocnie skazany oraz nie wydano wobec niego innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuścił się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy, stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.

9. Pod oświadczeniami składanymi pod rygorem odpowiedzialności karnej kandydat składa oświadczenie o następującej treści: *Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*, a oświadczenie to zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.
10. Wzór oświadczenia o niekaralności oraz o toczących się postępowaniach przygotowawczych, sądowych i dyscyplinarnych stanowi załącznik 1 do niniejszej Polityki.
11. Bezpośrednio po nawiązaniu stosunku pracy z pracownikiem, zostaje on zapoznany z niniejszą Polityką w ramach instruktażu stanowiskowego i składa oświadczenie do akt osobowych o zapoznaniu z jej treścią oraz zobowiązaniem do jej przestrzegania, którego treść stanowi załącznik nr 2 do niniejszej Polityki.

Edukacja w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem i pomocy dzieciom w sytuacjach zagrożenia.

§ 5.

1. Centrum zapewnia swoim pracownikom edukację w formie szkoleń w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem, w celu kształtowania i podtrzymywania kompetencji niezbędnych do zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa i właściwego reagowania na symptomy potencjalnego krzywdzenia i łamania ich praw.
2. Dyrektor raz w roku ustala plan szkoleń pracowników Centrum, realizujących zadania w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz interwencji kryzysowej oraz opiekunów małoletnich w oparciu o potrzeby edukacyjne z uwzględnieniem m.in. wychowania bez przemocy, ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem, w tym w Internecie oraz praw dziecka.
3. W Centrum organizowane są zajęcia „Szkoly dla rodziców”, warsztaty edukacyjne dla dzieci i młodzieży w ramach profilaktyki i reedukacji.

4. Pracownicy Centrum, w szczególności koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, wychowawcy w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, psychologzy, pedagodzy prowadzą edukację opiekunów małoletnich, a w miarę możliwości także rodziców biologicznych w zakresie wychowania bez przemocy, ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem, w tym w Internecie oraz praw dziecka. Ponadto informują ich o dostępnych możliwościach podnoszenia umiejętności wychowawczych.
5. W Centrum prowadzona jest biblioteczka dla opiekunów, rodziców zastępczych oraz pracowników, w której udostępnia się pozycje dotyczące ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem, w tym w Internecie oraz praw dziecka, które udostępniane są nieodpłatnie.

Monitoring zatrudnionych pracowników w celu profilaktyki krzywdzenia dzieci.

§ 7.

1. Pracowników Centrum obowiązują bezwzględnie zasady określone w standardach stanowiących załączniki 5 - 7 do niniejszej Polityki.
2. W przypadku naruszenia ww. zasad pracownik podlega postępowaniu dyscyplinarnemu w myśl Kodeksu Pracy.

Rozdział 3

ZASADY I SPOSÓB UDOSTĘPNIANIA RODZICOM ALBO OPIEKUNOM PRAWNYM I FAKTYCZNYM ORAZ DZIECIOM STANDARDÓW DO ZAZNAJOMIENIA SIĘ Z NIMI I ICH STOSOWANIA

§ 8.

1. Niniejsza Polityka jest dokumentem Centrum, wprowadzonym Zarządzeniem Dyrektora.
2. Jest dokumentem ogólnodostępnym dla kadry Centrum oraz dzieci i ich opiekunów ze szczególnym uwzględnieniem dzieci umieszczonym w pieczy zastępczej.
3. Dokument opublikowany jest na stronie internetowej Centrum, dostępny w Sekretariacie Centrum, w każdej z 3 Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych im. K. Lisieckiego „Dziadka” w Rumi oraz biblioteczce w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej.
4. Dokument omawiany jest każdorazowo:
  - 1) z każdą osobą tworzącą rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka (dalej rdd), w tym nowo ustanowioną, na pierwszym spotkaniu z pracownikiem Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej, co jest potwierdzane oświadczeniem zgodnym z załącznikiem nr 2 do niniejszej Polityki, które zamieszcza się w teczce aktowej rodziny zastępczej/ prowadzącego rdd,

- 2) z wychowankami POW w Rumi niezwłocznie po przyjęciu do placówki przez wychowawcę prowadzącego, a wobec wychowanków będących w placówce w dniu przyjęcia niniejszej Polityki, zapoznanie z dokumentem następuje niezwłocznie po jego przyjęciu. Zapoznanie z dokumentem wychowanek potwierdza na piśmie, informację tę przechowuje się w teczce osobowej dziecka,
- 3) z małoletnimi i wychowankami przez pracowników Centrum oraz opiekunów małoletnich, w szczególności zapoznając ich z Zasadami stanowiącymi załącznik nr 5 do niniejszej Polityki oraz omawiając je w taki sposób, aby mogli je zrozumieć niezależnie od wieku i sprawności intelektualnej,
- 4) z rodzicami biologicznymi dzieci poprzez poinformowanie na piśmie ze wskazaniem miejsca publikacji niniejszej Polityki na stronie internetowej Centrum, a w przypadku kontaktu osobistego z rodzicem biologicznym w POW lub Centrum umożliwia się mu wgląd w niniejszy dokument oraz odbiera od niego oświadczenie o zapoznaniu z nim.

Rozdział 4

ZASADY AKTUALIZACJI I PRZEGLĄDU POLITYKI OCHRONY DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM

§ 9.

1. Procedura aktualizowania Polityki wraz z załącznikami odbywa się nie rzadziej niż raz na 2 lata.
2. Dyrektor Centrum w zarządzeniu wprowadzającym niniejszy dokument wyznacza osobę odpowiedzialną za przegląd i aktualizację niniejszego dokumentu pod względem dostosowania do potrzeb i obowiązujących w tym zakresie przepisów. Z procesu przeglądu i aktualizacji sporządza się protokół.
3. Osoba wyznaczona przez Dyrektora monitoruje realizację Polityki:
  - 1) reaguje na naruszenie standardów prowadząc równocześnie rejestr zgłoszeń,
  - 2) przeprowadzania wśród kadry Centrum (przynajmniej raz w roku) ankiety, której wzór stanowi załącznik nr 3 do niniejszej Polityki, a w sytuacji, gdy stwierdzono w nich naruszenie standardów, lub zaproponowano zmiany, to informuje o tym na piśmie Dyrektora,
  - 3) samodzielnie lub przez wyznaczoną osobę przeprowadza ankiety wśród wychowanków POW, dotyczące świadomości małoletnich na temat form pomocy realizowanych przez Centrum, której wzór stanowi załącznik nr 4 do niniejszej Polityki,
  - 4) dokonuje bieżącej analizy niniejszej Polityki oraz projektuje zmiany w obowiązujących rozwiązaniach, które przedkłada do zatwierdzenia Dyrektorowi.
4. Dyrektor wprowadza do niniejszego dokumentu niezbędne zmiany w trybie tożsamym dla ich wprowadzenia, z uwzględnieniem zapisów §8 pkt. 4.

Rozdział 5
KONTROLA REALIZACJI POLITYKI I STANDARDÓW OCHRONY DZIECI
PRZED KRZYWDZENIEM

§ 10.

Przestrzeganie postanowień niniejszej Polityki wraz z załącznikami podlega kontroli:

1. wewnętrznej sprawowanej przez Zespół ds. kontroli zarządczej w ramach kontroli planowej lub doraźnej,
2. zewnętrznej realizowanej przez uprawnione instytucje.

§ 11.

Dokumentacja kontroli wraz z wnioskami tworzona jest i przekazywana w trybie właściwym dla prac Zespołu ds. kontroli zarządczej, z zastrzeżeniem, że kopia ich udostępniana jest również osobie, o której mowa w § 9 pkt. 2.

Rozdział 6
PRZEPISY KOŃCOWE

§12.

1. Polityka wchodzi w życie z dniem przyjęcia jej Zarządzeniem Dyrektora Centrum.
2. Ogłoszenie następuje w sposób przyjęty w Centrum.

OŚWIADCZENIE

Ja, ... nr PESEL.....

oświadczam, że nie byłam/em prawomocnie skazana/y za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, i przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego i nie toczy się przeciwko mnie żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie. Nie mam obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy, stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.

Ponadto oświadczam, że zapoznałam/-em się z Polityką ochrony małoletnich obowiązującą w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie i zobowiązuję się do ich przestrzegania.

Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Oświadczenie to zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Miejscowość, data

Czytelny podpis

OŚWIADCZENIE O ZNAJOMOŚCI I PRZESTRZEGANIU POLITYKI OCHRONY
DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM W POWIATOWYM CENTRUM POMOCY
RODZINIE W WEJHEROWIE

Ja, ... nr PESEL.....

oświadczam, że zapoznałam/em się z Polityką ochrony małoletnich obowiązującą w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie i zobowiązuję się do jej przestrzegania.

Miejscowość, data

Czytelny podpis

MONITORING STANDARDÓW – ANKIETA DLA PRACOWNIKÓW POWIATOWEGO
CENTRUM POMOCY RODZINIE W WEJHEROWIE

Lp.	Odpowiedz na poniższe pytania	Tak	Nie
1.	Czy znasz standardy ochrony dzieci przed krzywdzeniem obowiązujące w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie?		
2.	Czy potrafisz rozpoznać syndromy krzywdzonego dziecka?		
3.	Czy wiesz w jaki sposób zareagować na symptomy krzywdzenia dziecka?		
4.	Czy zaobserwowałeś naruszenie zasad określonych w Polityce przez innego pracownika Centrum lub inną osobę?		
5.	Czy uważasz, że jakieś obszary Polityki powinny ulec zmianie? (Jeżeli tak, opisz je poniżej)		
6.	Czy jakieś obszary w przyjętym dokumencie są dla Ciebie niejasne (Jeżeli tak, opisz je poniżej)		
<p>Jakie zasady zostały naruszone i przez kogo, jakie działania podjąłeś?</p>			
<p>Co w obowiązującej Polityce należałoby zmienić i dlaczego?</p>			

MONITORING STANDARDÓW – ANKIETA DLA DZIECKA

Lp.	Odpowiedz na poniższe pytania	Tak	Nie
1.	Czy znasz standardy ochrony dzieci obowiązujące w Placówce, w której przebywasz?		
2.	Czy w sytuacji doświadczenia przemocy, krzywdy wiesz do kogo możesz się zwrócić, aby uzyskać pomoc?		
3.	Czy w Twoim otoczeniu (placówce, szkole, rodzinie, grupie rówieśniczej) istnieje problem przemocy lub agresji?		
4.	Czy byłeś/eś świadkiem, gdy stosowano agresję/przemoc wobec kogoś innego? (Jeżeli tak opisz poniżej jak zareagowałeś/zareagowałaś?)		

**ZASADY ZAPEWNIAJĄCE BEZPIECZNE RELACJE MIĘDZY DZIEĆMI
A PRACOWNIKAMI CENTRUM Z UWZGLĘDNIENIEM ZACHOWAŃ
NIEDOZWOLONYCH WOBEC DZIECI ORAZ WYMOGI DOTYCZĄCE
BEZPIECZNYCH REALCJI MIĘDZY MAŁOLETNIMI**

Naczelną zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez wszystkich pracowników oraz partnerów współpracujących z PCPR w Wejherowie jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie.

Każdy traktuje dziecko z szacunkiem oraz uwzględnia jego godność i potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie. Pracownicy realizując te cele działają w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych instytucji oraz swoich kompetencji. Znajomość i zaakceptowanie zasad są potwierdzone podpisaniem oświadczenia.

Relacje pracowników z dziećmi

§1.

1. Jesteś zobowiązany do utrzymywania profesjonalnej relacji z dziećmi i każdorazowego rozważenia, czy reakcja, komunikat bądź działanie wobec dziecka są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci.
2. Działaj w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji swojego zachowania.

Komunikacja z dziećmi

§2.

1. W komunikacji z dziećmi zachowuj cierpliwość i szacunek.
2. Słuchaj uważnie dzieci i udzielaj im odpowiedzi adekwatnych do ich wieku i danej sytuacji.
3. Nie wolno Ci zawstydząć, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka.
4. Nie wolno Ci krzyczeć na dziecko w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa dziecka lub innych dzieci.

5. Nie wolno Ci ujawniać informacji wrażliwych dotyczących dziecka wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych dzieci. Obejmuje to wizerunek dziecka, informacje o jego/jej sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej.
6. Podejmując decyzje dotyczące dziecka, poinformuj je o tym i staraj się brać pod uwagę jego oczekiwania.
7. Szanuj prawo dziecka do prywatności. Jeśli konieczne jest odstępianie od zasady poufności, aby chronić dziecko, wyjaśnij mu to najszybciej jak to możliwe.
8. Jeśli pojawi się konieczność porozmawiania z dzieckiem na osobności, zostaw uchylone drzwi do pomieszczenia i zadбай, aby być w zasięgu wzroku innych. Możesz też poprosić drugiego pracownika o obecność podczas takiej rozmowy.
9. Nie wolno Ci zachowywać się w obecności dzieci w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).
10. Zapewnij dzieci, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć wskazanej osobie odpowiedzialnej za politykę ochrony dzieci, lub innemu pracownikowi, do którego mają zaufanie. W takiej sytuacji mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.

Działania z dziećmi

§3.

1. Doceniaj i szanuj wkład dzieci w podejmowane działania, aktywnie je angażuj i traktuj równo bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd.
2. Unikaj faworyzowania dzieci.
3. Nie wolno Ci nawiązywać z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych ani składać mu propozycji o nieodpowiednim charakterze. Obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie dzieciom treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę.
4. Nie wolno Ci utrwalać wizerunku dziecka (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków dzieci, jeśli dyrekcja nie została o tym poinformowana, nie wyraziła na to zgody i nie uzyskała zgód rodziców/opiekunów prawnych oraz samych dzieci.

5. Nie wolno Ci proponować dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dzieci.
6. Nie wolno Ci przyjmować pieniędzy ani prezentów od dziecka, ani rodziców/opiekunów dziecka.
7. Nie wolno Ci wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec dziecka lub rodziców/opiekunów dziecka. Nie wolno Ci zachowywać się w sposób mogący sugerować innym istnienie takiej zależności i prowadzący do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych. Nie dotyczy to okazjonalnych podarków związanych ze świętami, np. prezentów składkowych.
8. Wszystkie ryzykowne sytuacje, które obejmują zauroczenie dzieckiem przez pracownika lub pracownikiem przez dziecko, muszą być raportowane bezpośrednim przełożonym. Jeśli jesteś ich świadkiem reaguj stanowczo, ale z wyczuciem, aby zachować godność osób zainteresowanych.

Kontakt fizyczny z dziećmi

§4.

Każde przemocowe działanie wobec dziecka jest niedopuszczalne. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z dzieckiem może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu, gdyż jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie oraz uwzględnia wiek dziecka, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny.

Nie można jednak wyznaczyć uniwersalnej stosowności każdego takiego kontaktu fizycznego, ponieważ zachowanie odpowiednie wobec jednego dziecka może być nieodpowiednie wobec innego. Kieruj się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję dziecka, pytając je o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy Twoich dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez dziecko lub osoby trzecie.

1. Nie wolno Ci bić, szturchać, popychać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralności fizycznej dziecka.
2. Nigdy nie dotykaj dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.
3. Zawsze bądź przygotowany na wyjaśnienie swoich działań.
4. Nie angażuj się w takie aktywności jak łaskotanie, udawane walki z dziećmi czy brutalne zabawy fizyczne.

5. Zachowaj szczególną ostrożność wobec dzieci, które doświadczyły nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W takich sytuacjach powinieneś reagować z wyczuciem, jednak stanowczo i pomóc dziecku zrozumieć znaczenie osobistych granic.
6. Kontakt fizyczny z dzieckiem nigdy nie może być niejawny bądź ukrywany, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Jeśli będziesz świadkiem jakiegokolwiek z wyżej zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zawsze poinformuj o tym osobę odpowiedzialną i/lub postąp zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.
7. W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec dziecka, unikaj innego niż niezbędny kontaktu fizycznego z dzieckiem. Dotyczy to zwłaszcza pomagania dziecku w ubieraniu i rozbieraniu, jedzeniu, myciu, przewijaniu i w korzystaniu z toalety. Jeśli to możliwe, zadbaj o to, aby w czynnościach pielęgnacyjnych i higienicznych asystowała Ci inna osoba. Jeśli pielęgnacja i opieka higieniczna nad dziećmi należą do Twoich obowiązków, zostaniesz przeszkolony w tym kierunku.
8. Niedopuszczalne jest spanie z dzieckiem w jednym łóżku, a jeśli możesz unikaj też spania w jednym pokoju.

Kontakty poza godzinami pracy (dotyczy w szczególności pieczy instytucjonalnej)

§5.

Co do zasady kontakt z dziećmi powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów edukacyjnych lub wychowawczych.

1. Nie wolno Ci zapraszać dzieci do swojego miejsca zamieszkania ani spotykać się z nimi poza godzinami pracy. Obejmuje to także kontakty z dziećmi poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych).
2. Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z dziećmi i ich rodzicami lub opiekunami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy).
3. Jeśli zachodzi konieczność spotkania z dziećmi poza godzinami pracy, musisz poinformować o tym przełożonych, a rodzice/opiekunowie prawni dzieci muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.

4. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli dzieci i rodzice/opiekunowie dzieci są osobami bliskimi wobec pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców oraz opiekunów.

Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, z uwzględnieniem zachowań niedozwolonych.

§6.

Zachowania i praktyki, które są oczekiwane od wszystkich wychowanków pieczy zastępczej w relacji z innymi dziećmi:

1. odnoszenie się z szacunkiem do innego dziecka bez względu na wiek, płeć, pochodzenie, wyznanie, wygląd, przekonania, stan zdrowia, niepełnosprawność,
2. uznawanie i nienaruszanie godności innego dziecka i jego podmiotowości,
3. poszanowanie mienia osobistego innych osób,
4. udzielanie pomocy dzieciom młodszym i słabszym,
5. uznawanie prawa innego dziecka do prywatności,
6. poszanowanie tożsamości religijnej, kulturowej i seksualnej,
7. zapewnienie innemu dziecku nietykalność cielesną,
8. reagowanie na przejawy przemocy ze strony innych osób. Zgłaszanie takich sytuacji opiekunom lub przedstawicielom instytucji np. PCPR, szkoła, itp.

§7.

Zachowania niedozwolone w relacji pomiędzy wychowankami:

1. zachowania związane z naruszeniem nietykalności fizycznej np. bicie, popychanie, szarpanie, kopanie, szturchanie, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, bicie, duszenie itp.,
2. zachowania naruszające godność osobistą np. obrażanie, wyzywanie, poniżanie, zawstydzanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, grożenie, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, używanie wulgaryzmów, „nabijanie się”, obgadywanie, krytyka przynależności religijnej lub kulturowej itp.,
3. zachowania naruszające intymność np. nawiązywanie relacji o charakterze seksualnym, zachowywanie się w sposób seksualnie prowokacyjny, wyśmiewanie wyglądu, ciała, krytyka zachowań i orientacji seksualnej, podglądanie, prezentowanie treści erotycznych i pornograficznych itp.,

4. zachowania naruszające własność osobistą dziecka np. niszczenie własności dziecka, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, przeglądanie korespondencji, sprzedaż rzeczy bez uzgodnienia, zabieranie pieniędzy itp.,
5. proponowanie lub częstowanie innego dziecka alkoholem, papierosami i środkami psychoaktywnymi,
6. robienie komuś niechcianych zdjęć lub nagrywanie filmików i upublicznianie ich w Internecie,
7. rozsyłanie zdjęć/filmików lub informacji bez wiedzy i zgody innego dziecka lub publikowanie ich w Internecie,
8. poniżające/obraźliwe/wulgarne komentowanie zdjęć innego dziecka w Internecie,
9. wysyłanie nieprzyzwoitych, wulgarnych SMS-ów, e-maili, listów, wiadomości na portalach społecznościowych, itp.

**ZASADY I PROCEDURY PODEJMOWANIA INTERWENCJI W SYTUACJI
PODEJRZENIA KRZYWDZENIA LUB POWZIĘCIA INFORMACJI
O KRZYWDZENIU DZIECKA**

§1

1. Centrum w miarę możliwości prowadzi dla opiekunów dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy instytucjonalnej, cykliczne (przynajmniej raz w roku) zajęcia na temat bezpiecznych relacji z innymi osobami, w tym dorosłymi oraz konieczności zgłaszania dorosłym wszystkiego, co je niepokoi.
2. Wszyscy pracownicy Centrum i inne osoby, którzy w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęli informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w oparciu o przepisy prawa.

§2

1. Na potrzeby niniejszego dokumentu przyjęto następującą kwalifikację zagrożenia bezpieczeństwa dzieci:
  - 1) Zagrożenie duże – popełniono przestępstwo na szkodę dziecka np. znęcanie się nad dzieckiem, wykorzystanie seksualne lub uprawdopodobniono stosowanie przemocy wobec dziecka, w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
  - 2) Zagrożenie średnie – doszło do innej formy krzywdzenia, niebędącej przestępstwem, czy przemocą domową, np. nieintencjonalne poniżenie, incydentalny krzyk lub pozasłużbowy kontakt;
  - 3) Zagrożenie niskie – doszło do incydentalnego zaniedbania potrzeb dziecka (np. związanych z żywieniem, edukacją, higieną czy zdrowiem).
2. Na potrzeby niniejszego dokumentu wyróżniono procedury interwencji w przypadku podejrzenia działania na szkodę dziecka przez:
  - 1) pracownika Centrum lub pracownika organizacji współpracującej z Centrum,
  - 2) opiekuna małoletniego, rodzica biologicznego, osoby spokrewnione, w tym osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,

- 3) inne osoby trzecie, w tym obce jak i te znane dziecku,
  - 4) inne dziecko.
3. W przypadku podejrzenia, że życie dziecka jest bezpośrednio zagrożone lub grozi mu ciężki uszczerbek na zdrowiu należy niezwłocznie poinformować odpowiednie służby (Policja, pogotowie ratunkowe), dzwoniąc pod numer 112 lub 998 (pogotowie).
  4. Poinformowania służb dokonuje pracownik Centrum, który pierwszy powziął informację o zagrożeniu.

§3

1. W sytuacji podjęcia podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone, powstaje obowiązek:
  - 1) zgłoszenia podejrzenia w formie pisemnej notatki, której wzór stanowi załącznik nr 1 do niniejszych „Zasad i procedur podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub powzięcia informacji o krzywdzeniu dziecka”, dalej zwanych „Zasadami interwencji” i przekazania jej w przypadku, gdy krzywdzącym jest:
    - a. pracownik Centrum – bezpośrednio przełożonemu,
    - b. osoba wskazana w § 2 ust. 2 pkt 2) - 4) – koordynatorowi lub organizatorowi pieczy zastępczej,
  - 2) dokonania wstępnej oceny stopnia zagrożenia bezpieczeństwa dziecka, zgodnie z § 2 ust. 1 niniejszych „Zasad interwencji”.
2. W sytuacji, gdy zgłoszone naruszenie bezpieczeństwa dziecka wstępnie zakwalifikowano jako „zagrożenie duże” lub „zagrożenie średnie”, notatka ta jest przekazywana Dyrektorowi Centrum w celu powołania Zespołu ds. reakcji na zagrożenie bezpieczeństwa dziecka, którego skład jest ustalany doraźnie do danego przypadku. Wzór powołania stanowi załącznik nr 2 do niniejszych „Zasad interwencji”.
3. W sytuacji, gdy zgłoszone naruszenie bezpieczeństwa dziecka wstępnie zakwalifikowano jako „zagrożenie niskie” decyzję o sposobie reakcji pozostawia się odpowiednio bezpośrednio przełożonemu osoby zgłaszającej lub koordynatorowi /organizatorowi pieczy zastępczej.
4. Gdy zaistnieje podejrzenie, że zgłoszone zagrożenie bezpieczeństwa dziecka nosi znamiona przestępstwa, to obligatoryjnie, bez względu na osobę, która się jego dopuściła

i innych podejmowanych działań, zawiadamia się o nim właściwą miejscowo policję lub prokuraturę.

§4

1. Powołany przez Dyrektora Centrum Zespół, o którym mowa w § 3 pkt. 2, w szczególności:
  - 1) ustala osoby mogące chronić i wspierać dziecko,
  - 2) przeprowadza rozmowę z chroniącym opiekunem małoletniego, a za jego zgodą rozmawia także z dzieckiem oraz przekazuje informacje o zdarzeniu oraz o potrzebie/możliwości skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, w tym u innych organizacji lub służb,
  - 3) przeprowadza rozmowę z osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu i o sytuacji osobistej dziecka oraz ustala lub uprawdopodobnia przebieg zdarzenia,
  - 4) ustala wpływ zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka krzywdzonego oraz jeśli dotyczy - małoletnich uczestników i świadków zdarzenia i ustala plan działania pomocowego po ujawnieniu krzywdzenia,
  - 5) potwierdza lub zmienia wstępną ocenę stopnia zagrożenia bezpieczeństwa dzieci, o której mowa w §3 ust. 1 pkt. 2) niniejszych „Zasad interwencji”,
  - 6) analizuje pozyskane informacje i podejmuje decyzję o powiadomieniu innych służb, w tym Sądu, Zespołu Interdyscyplinarnego, czy też właściwej miejscowo policji lub prokuratury, o ile nie była podjęta na etapie wstępnej oceny stopnia zagrożenia bezpieczeństwa dzieci, o której mowa w §3 ust. 1 pkt. 2) niniejszych „Zasad interwencji”,
  - 7) w przypadku gdy osobą doznającą krzywdzenia jest wychowanek rodziny zastępczej lub POW wskazuje na konieczność dokonania modyfikacji
    - a. planu pomocy dziecku, uwzględniając w nim plan działania pomocowego,
    - b. oceny sytuacji dziecka,
  - 8) zakańcza interwencję wydając rekomendacje do dalszego sposobu realizacji lub zaniechania działań dodatkowych.
2. Wszystkie działania i poczynione ustalenia dokumentowane są przez Zespół w Karcie interwencji, stanowiącej załącznik nr 2 do niniejszych „Zasad interwencji” oraz jej załącznikach.

§5

W przypadku, gdy zgłoszone zdarzenie dotyczące krzywdzenia dziecka, na etapie wstępnej oceny, o której mowa w §3 ust. 1 pkt 2) lub działań Zespołu ds. reakcji na zagrożenie bezpieczeństwa dziecka o których mowa w § 4 ust. 1, pkt 6) niniejszych „Zasad i procedur”, zakwalifikowano jako „zagrożenie duże”, a osoba krzywdzącą jest osoba wskazana w:

1. §2 ust. 2 pkt 1) - to osoba ta zostaje natychmiast odsunięta od wszelkich form kontaktu z dziećmi (nie tylko dzieckiem pokrzywdzonym) do czasu wyjaśnienia sprawy, tj. zakończenia prac Zespołu ds. reakcji na zagrożenie bezpieczeństwa dziecka i wydania przez niego rekomendacji,
2. §2 ust. 2 pkt 2) – to należy poinformować o zdarzeniu właściwy Zespół Interdyscyplinarny lub wszcząć procedurę „Niebieska Karta” i dalsze działania podejmować w ramach nawiązanej współpracy,
3. §2 ust. 2 pkt 3) – to należy zawiadomić właściwą jednostkę policji lub prokuratury,
4. §2 ust. 2 pkt 4) – a krzywdzącym jest dziecko w wieku:
  - 1) od 13 do 17 lat, to należy zawiadomić właściwy miejscowo sąd rodzinny,
  - 2) powyżej lat 17, to należy zawiadomić właściwą miejscowo jednostkę policji lub prokuratury.

§6

1. Jeżeli pracownik, który dopuścił się krzywdzenia, nie jest bezpośrednio zatrudniony przez Centrum, lecz przez partnera współpracującego, wówczas należy co najmniej zarekomendować partnerowi zastosowanie przyjętych w Centrum rozwiązań, a w razie braku jakiegokolwiek reakcji rozważyć rozwiązanie umowy z partnerem.
2. W przypadku, gdy z przeprowadzonych ustaleń wynika, że zgłoszone naruszenie bezpieczeństwa dzieci zakwalifikowano jako „zagrożenie duże” lub „zagrożenie średnie”, a z rozmowy z opiekunami małoletnich wynika, że ignorują oni zdarzenie lub w inny sposób nie wspierają dziecka, które doświadczyło krzywdzenia, Zespół ds. reakcji na zagrożenie bezpieczeństwa dziecka sporządza informację o tym fakcie, który przekazuje właściwemu sądowi rodzinnemu.

§7

1. W przypadku podejrzenia krzywdzenia wychowanka przez innego wychowanka, w szczególności na terenie POW w Rumi (np. na zajęciach grupowych) należy bez względu na stopień oceny, o której mowa w §3 ust. 1 pkt 2) przeprowadzić rozmowę indywidualną:
  - 1) z wychowankiem podejrzewanym o krzywdzenie,
  - 2) z wychowankiem poddawany krzywdzeniu,
2. W przypadku, gdy zgłoszone zdarzenie dotyczące krzywdzenia dziecka, na etapie wstępnej oceny, o której mowa w §3 ust 1 pkt 2) lub działań Zespołu ds. reakcji na zagrożenie bezpieczeństwa dziecka o których mowa w § 4 us pkt. 6) niniejszych Zasad i procedur, zakwalifikowano jako „zagrożenie duże” lub „zagrożenie średnie”, w ramach działań Zespołu ds. reakcji na zagrożenie bezpieczeństwa dziecka, wskazanych w § 4, należy dodatkowo:
  - 1) dla wychowanka krzywdzącego oraz krzywdzonego sporządzić 2 oddzielne karty interwencji,
  - 2) zorganizować spotkanie/a z opiekunami małoletnich lub ich przedstawicielem ustawowym, a w przypadku braku możliwości nawiązania z nimi kontaktu, z wychowawcami reprezentującymi wychowanków, którym przekazuje informacje o zdarzeniu, poczynionych ustaleniach oraz o potrzebie/możliwości skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, w tym u innych organizacji lub służb oraz ustala:
    - a) z wychowankiem krzywdzącym - plan działania, celem zmiany niepożądanych zachowań,
    - b) z wychowankiem poddawany krzywdzeniu - plan zapewnienia bezpieczeństwa, i odizolowania go od źródeł zagrożenia.
- 3) podejmuje inne działania zgodnie z poczynionymi z zespołem ustaleniami.

NOTATKA SŁUŻBOWA SPORZĄDZONA NA OKOLICZNOŚĆ ZGŁOSZENIA PODEJRZENIA KRZYWDZENIA LUB POWZIĘCIA INFORMACJI O KRZYWDZENIU DZIECKA	
Data i miejsce zdarzenia	.....
Informacje o dziecku, wobec którego istnieje podejrzenie krzywdzenia.	Imię i nazwisko: .....
	☐ * Małoletni jest wychowankiem rodziny zastępczej
	☐ Małoletni jest dzieckiem biologicznym rodziny zastępczej
	☐ Małoletni jest wychowankiem POW
	☐ Inne .....
Informacje o osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że krzywdzi.	Imię i nazwisko: .....
	☐ pracownik Centrum lub pracownik organizacji współpracującej z Centrum,
	☐ opiekun małego, rodzic biologiczny, osoba spokrewniona, w tym osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
	☐ inna osoba trzecia, w tym obca jak i ta znana dziecku,
	☐ inne dziecko.
Opis zdarzenia	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
Wstępna ocena stopnia zagrożenia bezpieczeństwa dziecka, zgodnie z § 2 pkt 1 „Zasad interwencji”.	☐ zagrożenie duże
	☐ zagrożenie średnie
	☐ zagrożenie niskie
Imię i nazwisko osoby zgłaszającej krzywdzenie dziecka	Imię i nazwisko: .....
	☐ pracownik Centrum lub pracownik organizacji współpracującej z Centrum
	☐ opiekun małego, rodzic biologiczny
Czy poinformowano inne służby.	☐ Nie
	☐ Tak, jakie.....

Czytelny podpis osoby zgłaszającej

* właściwe zaznaczyć x

Załącznik nr 2
do Zasad i procedur podejmowania
interwencji w sytuacji podejrzenia
krzywdzenia lub powzięcia informacji
o krzywdzeniu dziecka.

Wejherowo, dnia .....

Na podstawie § 3 ust. 2 „Zasad i procedur podejmowania interwencji w sytuacjach podejrzenia krzywdzenia lub powzięcia informacji o krzywdzeniu dziecka”, stanowiących załącznik nr 6 do Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie, wprowadzonej zarządzeniem Dyrektora PCPR Nr 12/2024 z dnia z dnia 12 lutego 2024 roku oraz w związku z otrzymanym

Zgłoszeniem podejrzenia krzywdzenia lub powzięcia informacji o krzywdzeniu dziecka, z dnia ....., sporządzonym przez .....,
imię i nazwisko oraz funkcja

powołuję Zespół ds. reakcji na zagrożenie bezpieczeństwa dziecka, w składzie:

Lp.	Imię i nazwisko	Stanowisko
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

Podpis Dyrektora PCPR

KARTA INTERWENCJI W ZWIĄZKU Z PODEJRZENIEM KRZYWDZENIA LUB POWZIĘCIEM INFORMACJI O KRZYWDZENIU DZIECKA	
Data i miejsce zdarzenia	.....
Informacje o dziecku, wobec którego istnieje podejrzenie krzywdzenia	Imię i nazwisko: .....
Informacje o osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że krzywdzi	Imię i nazwisko: .....
Informacje o osobach mogących chronić dziecko	Imię i nazwisko: .....
	☐ * opiekun małoletniego,
	☐ pracownik Centrum lub pracownik organizacji współpracującej z Centrum,
	☐ rodzic biologiczny lub osoba spokrewniona
	☐ Inna .....
Udział osoby chroniącej dziecko w pozostałych działaniach Zespołu	☐ Tak ☐ Nie, dlaczego.....
Opis podejmowanych działań, (§ 4 „Zasad interwencji”), z zastrzeżeniem, że dokumentacja z poszczególnych czynności załączana jest do niniejszej Karty interwencji	☐ rozmowa z chroniącym opiekunem małoletniego, a za jego zgodą także z dzieckiem oraz przekazanie informacji o zdarzeniu oraz o potrzebie/możliwości skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, w tym u innych organizacji lub służb
	☐ rozmowa z osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu i o sytuacji osobistej dziecka oraz ustalenie lub uprawdopodobnienie przebiegu zdarzenia,
	☐ ocena wpływu zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka krzywdzonego, małoletnich świadków zdarzenia oraz ustalenie planu pomocy po ujawnieniu krzywdzenia.
Potwierdzenie lub zmiana wstępnej oceny stopnia zagrożenia bezpieczeństwa dziecka (§ 2 pkt 1 „Zasad interwencji”)	☐ Zagrożenie duże
	☐ Zagrożenie średnie
	☐ Zagrożenie niskie
Analiza pozyskanych informacji i podjęcie decyzji o powiadomieniu innych służb (§3 ust. 1 pkt. b) „Zasad interwencji”)	☐ Sąd Rejonowy Wydział rodzinny i nieletnich
	☐ Zespół Interdyscyplinarny
	☐ Właściwa miejscowo jednostka policji lub prokuratury
Aktualizacja oddziaływań wobec wychowanka rodziny zastępczej lub POW	☐ Modyfikacja Planu pomocy dziecku z uwzględnieniem planu działania pomocowego po ujawnieniu krzywdzenia wskazanego w pkt 4)
	☐ dokonanie oceny sytuacji dziecka
Dodatkowe działania podejmowane w przypadku podejrzenia krzywdzenia wychowanka przez innego wychowanka POW (§ 7	Rozmowa indywidualna
	☐ z wychowankiem podejrzanym o krzywdzenie,
	☐ z wychowankiem poddawany krzywdzeniu
	☐ opracowanie planu naprawczego z wychowankiem krzywdzącym

* właściwe zaznaczyć x

„Zasad interwencji), z zastrzeżeniem, że dokumentacja z poszczególnych czynności załączana jest do niniejszej Karty interwencji	☐ opracowanie planu zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonemu
	☐ inne działania .....
Zakończenie Interwencji Wnioski i rekomendacje, co dalszego sposobu realizacji lub zaniechania działań dodatkowych (w szczególności §5 i§6 „Zasad interwencji”)	
Czytelny podpis osób wchodzących w skład Zespołu	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.
Data zakończenia prac Zespołu ds. reakcji na zagrożenie bezpieczeństwa dziecka	

W załączeniu:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

Potwierdzenie przyjęcia uzupełnionej Karty Interwencji przez osobę odpowiedzialną za Politykę ochrony małoletnich w PCPR w Wejherowie.

.....
miejsce, data oraz podpis osoby odpowiedzialnej za Politykę

ZASADY KORZYSTANIA Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH Z DOSTĘPEM DO INTERNETU, OCHRONY DZIECI PRZED TREŚCIAMI SZKODLIWYMI I ZAGROŻENIAMI W CYBERPRZESTRZENI

§1.

1. Dzieci przed ukończeniem drugiego roku życia nie powinny mieć dostępu do urządzeń ekranowych, w tym z tabletów i smartfonów.
2. Starsze dzieci nie powinny korzystać z urządzeń mobilnych codziennie.
3. Należy pamiętać, aby jednorazowo dzieci miały dostęp do urządzeń mobilnych nie dłużej niż 15–20 min, a dzienny kontakt z wszelkimi urządzeniami ekranowymi nie przekraczał (w zależności od wieku dziecka) od 30 do 60 min.
4. Podczas udostępniania dzieciom w wieku 3–6 lat urządzeń dotykowych należy uwzględnić indywidualny etap rozwoju dziecka. Korzystanie przez dzieci w wieku od 3 do 6 lat z urządzeń mobilnych może mieć pozytywny wpływ na ich rozwój społeczny, emocjonalny, moralny i poznawczy poprzez odpowiednio dobrane aplikacje mobilne.
5. Nie należy udostępniać dzieciom urządzeń mobilnych minimum godzinę przed snem. Promieniowanie emitowane przez ekrany sprzętów elektronicznych (zwłaszcza tabletów i smartfonów) źle wpływa na zasypianie i jakość snu. Dziecięca sypialnia powinna być strefą bez elektroniki.
6. Nie należy traktować możliwości korzystania z urządzeń mobilnych jako nagrody, a zakazu ich używania – jako kary. Nie powinno się także używać urządzeń mobilnych do motywowania dzieci (np. podczas jedzenia lub wykonywania jakichś zadań).
7. Powinno ustalić się czas przeznaczony na aktywności dziecka w Internecie.
8. Należy obserwować dziecko i zwrócić szczególną uwagę na niepokojące zachowania (np. nadmierną agresję, odizolowanie, nadwrażliwość, utratę zainteresowania innymi aktywnościami).
9. Należy pamiętać, że swoją postawą wobec mediów cyfrowych wpływamy na zachowanie dzieci w tym obszarze, rodzic/opiekun jest dla niego przykładem.
10. Dzieci nie powinny publikować samodzielnie w sieci treści, szczególnie prywatnych informacji, filmów, zdjęć. Taki zakaz powinien być połączony ze zwróceniem dziecku uwagi na zagrożenia związane z publikacją wizerunku i prywatnych informacji.

11. Zamieszczając w sieci zdjęcia dziecka lub filmy z jego udziałem, należy ustalić, czy żadna z tych treści nie będzie dla niego obciążeniem i nie przyniesie mu wstydu.
12. Należy pamiętać o ograniczeniu wiekowym związanym z uczestnictwem najmłodszych internautów w mediach społecznościowych.
13. Kiedy dziecko zakłada swój pierwszy profil w sieci, rodzic/opiekun powinien pomóc mu mądrze skorzystać z udostępnianych przez serwis ustawień prywatności.
14. Należy zwrócić dziecku uwagę, że korzystając w swoim opracowaniu z gotowych materiałów, powinno powołać się na źródło, natomiast podczas stosowania cytatu należy podać źródło, autora oraz stronę, z której tekst został zaczerpnięty, jak również odpowiednio wyróżnić go w pracy. Uświadom dziecku, że plagiatem jest nie tylko kopiowanie z książek czy publikacji, lecz także korzystanie z prac znajdujących się w Internecie.
15. Należy umówić się z dzieckiem, że za każdym razem, kiedy trafi na nieodpowiednie treści lub cokolwiek innego je w sieci zaniepokoi, natychmiast nas o tym poinformuje. Kiedy dziecko zgłasza kontakt z nieodpowiednimi treściami, warto rozpoznać, co się wydarzyło, pochwalić je za poinformowanie o takim zdarzeniu. Jeżeli dziecko jest zaniepokojone, trzeba wytłumaczyć mu sytuację, zastanowić się, jak zmniejszyć prawdopodobieństwo podobnych sytuacji w przyszłości.
16. Jeżeli dowiemy się, że dziecko miało kontakt z pornografią czy scenami przemocy, nie wpadajmy w panikę. Ważne, żeby nie oceniać ani nie obwiniać dziecka za takie zdarzenia. Należy spokojnie ustalić okoliczności zdarzenia. Jeżeli kontakt z nieodpowiednimi treściami wprowadził dziecko w zakłopotanie, należy wytłumaczyć mu sytuację, w której się znalazło.

§2.

W celu zapewnienia dziecku ochrony przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci internetowej należy:

1. rozmawiać z dzieckiem na temat przemocy w sieci, hejtu i mowy nienawiści, ustalić wspólnie, w jaki sposób można reagować na te zjawiska oraz zapewnić je o swoim wsparciu, jeśli doświadczy takiej sytuacji,
2. nigdy nie bagatelizować sytuacji, w której dziecko jest ofiarą przemocy w sieci, reagować natychmiast i zabezpieczyć dowody (np. wykonując zrzuty ekranów),
3. zgłaszać do administratorów strony zawierające mowę nienawiści,

4. rozważyć zainstalowanie filtra kontroli rodzicielskiej, który pomaga ograniczyć kontakt dziecka z potencjalnie niebezpiecznymi dla niego stronami internetowymi, zawierającymi szkodliwe treści. Młodzież rzadziej łączy się z Internetem, korzystając z komputera stacjonarnego, a coraz częściej wykorzystuje do tego celu urządzenia mobilne (np. smartfon, tablet),
5. uczulić dziecko na zagrożenia związane z korzystaniem z publicznych/ otwartych sieci Wi-Fi (hot spotów). Mogą one w nieograniczony sposób umożliwiać dostęp do szkodliwych treści i narażać najmłodszych użytkowników sieci na wiele zagrożeń (np. na utratę danych i/lub nawiązanie niebezpiecznych kontaktów),
6. uczyć dziecko krytycznego podejścia do informacji, dyskutować o treściach, które są prezentowane online, podkreślając, że nie każda wiadomość przeczytana w sieci jest prawdziwa,
7. wspierać dzieci, pomagając im uodpornić się na obraz świata rozpowszechniany w Internecie, a w szczególności w mediach społecznościowych,
8. pomóc dzieciom i młodzieży stworzyć ich pozytywny wizerunek online, rozmawiać o tym, co warto, a czego nie warto ujawniać w sieci,
9. rozmawiać z dzieckiem o tym, że Internet może stać się idealną przestrzenią dla osób głoszących radykalne, niekiedy szokujące, poglądy czy tych, którzy prezentują rażące zachowania w celu zdobycia jak największej popularności. Zwróć uwagę, że internauci (np. youtuberzy, vlogerzy) wykorzystują swoją widownię w celu zwiększenia oglądalności lub finansowania dalszej aktywności w sieci,
10. porozmawiać z dzieckiem o problemie uwodzenia w sieci. Wy tłumacz, że nawiązywanie kontaktów przez Internet może być niebezpieczne, bo trudno zweryfikować, czy osoba, z którą się rozmawia, jest tym, za kogo się podaje,
11. porozmawiać z dzieckiem o jego znajomych z Internetu. Jeśli w gronie swoich znajomych ma osoby, których nie zna z życia realnego, warto, aby je usunęło lub ograniczyło dostęp do publikowanych przez siebie materiałów,
12. przekazać dziecku, żeby zawsze informowało, jeśli jakaś obca osoba będzie poruszała tematy związane z seksualnością lub inne, które je zaniepokoją. Bądź uważna (-y), nietypowe zmiany w zachowaniu dziecka mogą niekiedy świadczyć o tym, że jest w niebezpiecznej relacji,
13. uczulić dziecko, że emocje to zły doradca i że każdy wpis o nas świadczy – niech publikuje rozważnie, omów z nim wszystkie potencjalne zagrożenia oraz sprawdź, czy jest gotowe na publiczną aktywność.

§3.

1. Pracownicy Centrum i opiekunowie małoletnich, zapewniając dzieciom dostęp do Internetu są zobowiązani podejmować działania zabezpieczające dzieci przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności należy zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające przed złośliwym oprogramowaniem i filtrujące treści nieodpowiednie dla małoletnich, stosownie do ich wieku.
2. Na terenie Centrum dostęp dziecka do Internetu możliwy jest:
  - a. pod nadzorem pracownika lub współpracownika na zajęciach komputerowych lub
  - b. bez nadzoru pracownika – na przeznaczonych do tego komputerach, znajdujących się na terenie Centrum (dostęp swobodny),
  - c. za pomocą sieci wifi Centrum, po podaniu hasła.
3. W przypadku dostępu realizowanego pod nadzorem pracownika Centrum należy informować dzieci o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu oraz aktywnie czuwać nad bezpieczeństwem korzystania z niego podczas zajęć.
4. W miarę możliwości Centrum prowadzi z dziećmi cykliczne (przynajmniej raz na rok) szkolenia dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu.
5. Centrum w miarę możliwości zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych, dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu, przy komputerach, z których możliwy jest dostęp swobodny.
6. Osoba zatrudniona na stanowisku Informatyka, zapewnia, aby sieć internetowa Centrum była zabezpieczona przed niebezpiecznymi treściami, instalując i aktualizując odpowiednie, nowoczesne oprogramowanie zabezpieczające.
7. Minimum raz w miesiącu Informatyk weryfikuje, czy na komputerach ze swobodnym dostępem do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści, a w przypadku znalezienia niebezpiecznych treści stara się ustalić kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia.

8. Informację o wychowanku, które korzystało z komputera w czasie wprowadzenia niebezpiecznych treści, Informatyk przekazuje wychowawcy POW, które aranżuje dla dziecka rozmowę ze specjalistą na temat bezpieczeństwa w Internecie.
9. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy specjalista uzyska informacje, że dziecko jest krzywdzone, podejmuje działania interwencyjne.

ARKUSZ POMOCNICZY – ROZPOZNAWANIE SYMPTOMÓW KRZYWDZENIA DZIECI?

Światowa Organizacja Zdrowia wskazuje, że krzywdzeniem jest każde zamierzone i niezamierzone działanie lub zaniechanie działania jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które naruszają równe prawa i swobody dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój.

Przemoc wobec dziecka (ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej) – jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste dziecka, w szczególności narażające je na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające jego godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jego zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy.

Dziecko – osoba, która nie ukończyła 18 roku życia.

Krzywdzenie dziecka może przybierać różne formy, z reguły współwystępujące. Wszystkie mają krótko i długoterminowe znaczące konsekwencje dla rozwoju fizycznego, emocjonalnego, poznawczego i społecznego dziecka.

Przemoc fizyczna	Przemoc emocjonalna
<ul style="list-style-type: none"> • To przemoc, w wyniku której dziecko doznaje faktycznej fizycznej krzywdy lub jest nią potencjalnie zagrożone. • Krzywda ta następuje w wyniku działania bądź zaniechania działania ze strony rodzica lub innej osoby odpowiedzialnej za dziecko. • Może być czynnością powtarzalną lub jednorazową. • To bicie, szarpanie, popychanie, rzucanie przedmiotami, kopanie dziecka, potrząsanie nim lub rzucanie, drapanie, szczypanie, gryzienie, ciągnięcie za włosy/uszy, zmuszanie • do przebywania w niewygodnej pozycji, przypalanie, poparzenie lub zmuszanie do zjedzenia/połknięcia czegoś. • Uwaga! Klapsy to też przemoc! Zakaz stosowania kar cielesnych w Polsce obowiązuje od 1 sierpnia 2010 r • Art. 96(1). kro. Osobom wykonującym władzę rodzicielską oraz sprawującym opiekę lub pieczę nad małoletnim zakazuje się stosowania kar cielesnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Przewlekła, nie fizyczna, szkodliwa interakcja pomiędzy dzieckiem a opiekunem, obejmująca zarówno działania, jak i zaniechania. • Zaliczamy do niej m.in.: niedostępność emocjonalną, ignorowanie potrzeb emocjonalnych dziecka, relację z dzieckiem opartą na wrogości, obwinianie, oczernianie, odrzucanie, upokarzanie, straszenie, przypisywanie negatywnych cech dziecku, nieodpowiednie rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem, niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka i granic psychicznych pomiędzy rodzicem/opiekunem a dzieckiem. • Przemocą jest także nieodpowiednia socjalizacja, demoralizacja, a także sytuacja, gdy dziecko jest świadkiem przemocy.
Przemoc seksualna	Zaniedbanie

<ul style="list-style-type: none"> • Każda czynność seksualna podejmowana z dzieckiem poniżej 15 r.ż. • Włączanie dziecka w aktywność seksualną: którą nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody, i/lub na którą nie jest dojrzałe rozwojowo i nie może zgodzić się w ważny prawnie sposób, i/lub która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi danego społeczeństwa. • Aktywność seksualna między dzieckiem a dorosłym lub dzieckiem a innym dzieckiem, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w relacji opieki, zależności, władzy. • Kontakt fizyczny (dotykanie intymnych części ciała, penetracja). • Bez kontaktu fizycznego – ekshibicjonizm, wszelkie formy werbalnego molestowania i skłaniania do kontaktu z treściami pornograficznymi, grooming (uwodzenie w Internecie w celu nawiązania kontaktu). • Komercyjne kontakty seksualne z dzieckiem (wyzyskiwanie seksualne dziecka), gdy w zamian za udział w czynnościach seksualnych dziecko otrzymuje korzyść lub obietnicę korzyści. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niezaspokajanie podstawowych potrzeb dziecka i/lub nierespektowanie jego podstawowych praw przez rodziców, opiekunów, lub inne osoby zobowiązane do opieki, wychowania i ochrony dziecka. • Obejmuje zarówno pojedyncze sytuacje, jak i schemat funkcjonowania, w którym rodzic/opiekun nie zapewnia odpowiednich warunków rozwoju i dobrostanu dziecka. • Może to dotyczyć takich obszarów jak: <ul style="list-style-type: none"> –zdrowie, –edukacja, –rozwój emocjonalny, –odżywianie, –schronienie i bezpieczne warunki życia.
---	---

Brak oznak i objawów nie oznacza, że dziecko nie doświadcza krzywdzenia. W niektórych przypadkach przemoc nie pozostawia widocznego śladu. Obecność niektórych oznak i symptomów nie musi być dowodem na to, że doszło do przemocy wobec dziecka. Należy je traktować jako podstawę do rozważenia czy dziecko nie jest krzywdzone. Jednocześnie istnieją objawy, które w wysokim stopniu uprawdopodobniają, że powstały w wyniku stosowania przemocy.

SYMPTOMY – NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ?

Obserwując dziecko i analizując poniższe symptomy pamiętać należy kontekście, zwrócić uwagę nie tylko na symptomy fizyczne, ale także zachowanie dziecka i rodzica/opiekuna, sytuację dziecka (wiek, kondycja, sytuacja rodzinna, bytowa itd.), postawione wcześniej rozpoznania i diagnozy itd.

ZACHOWANIA, KTÓRE MOGĄ BYĆ SYGNAŁEM, ŻE DZIECKO JEST KRZYWDZONE

Na jakie zachowania ZE STRONY DZIECKA warto zwrócić uwagę:

- Wyraźna zmiana w zachowaniu dziecka – wycofanie, zubożenie lub nadmierne pobudzenie, trudność w regulacji emocji, którą trudno wyjaśnić stanem zdrowia czy okolicznościami.
- Dziecko zachowuje się w sposób nieadekwatny do wieku, jest zbyt infantylne lub nadmiernie dojrzałe.
- Wyraźnie inne zachowanie w obecności rodzica/opiekuna niż w obecności innych osób.

- Dziecko boi się rodzica/opiekuna.
- Długotrwały, silny, niemożliwy do ukojenia płacz.
- Opóźnienie w rozwoju fizycznym lub emocjonalnym.
- Strach przed określonymi osobami, sytuacjami, miejscami i nasilony niepokój.
- Problemy ze snem, koszmary, lęk przed zasypianiem.
- Moczenie, moczenie nocne, zanieczyszczanie kałem.
- Zaburzenia jedzenia, odmowa jedzenia lub nadmierne objadanie się, wymioty.
- Powtarzające się lub przymusowe zachowania seksualne.
- Dziwne lub nieadekwatne do wieku zainteresowanie seksem (np. dziecko jest nadmiernie rozbudzone, dużo mówi o seksie, używa zbyt dorosłego lub wulgarnego słownictwa, wykazuje znajomość szczegółów związanych z aktywnością seksualną).
- Przejawy zachowań seksualnych u dzieci przed okresem dojrzewania, np. zachowania odtwórcze, w tym kontakt ustno-genitalny z innym dzieckiem lub lalką, dotykanie lub proszenie o dotykanie okolic narządów płciowych, wkładanie lub próba włożenia przedmiotu, palca lub penisa do pochwy lub odbytu innego dziecka.
- Niechęć do przebierania się w towarzystwie innych.
- Samookaleczanie się, nadużywanie substancji psychoaktywnych.

Na jakie zachowania ZE STRONY RODZICA/OPIEKUNA warto zwrócić uwagę:

- Nie potrafi wyjaśnić mechanizmu urazu, podaje informacje nieadekwatne, niespójne lub sprzeczne.
- Zmienia wyjaśnienia co do okoliczności powstania urazu.
- Zgłasza się po dłuższym czasie od pojawienia się objawów u dziecka.
- Przypisuje odpowiedzialność za powstanie urazu osobie trzeciej.
- Wykazuje brak (lub nadmierne) zainteresowanie urazem/stanem dziecka.
- Nie reaguje na płacz, ból dziecka, nie okazuje emocji podczas opowiadania o dziecku.
- Jest emocjonalnie niedostępny, nie reaguje na obecność dziecka, a w szczególności niemowlęcia.
- Ma negatywne lub wrogie nastawienie do dziecka, odrzuca je lub robi z niego kozła ofiarnego.
- Ma niewłaściwe rozwojowo oczekiwania lub interakcje z dzieckiem.
- Stosuje groźby, surową dyscyplinę, w tym kary fizyczne.
- Wykorzystuje dziecko do zaspokajania potrzeb osoby dorosłej (np. poprzez angażowanie w spory między opiekunami, czy stawianie w roli opiekuna i powiernika osoby dorosłej).
- Nie zapewnia odpowiedniej socjalizacji dziecka (np. angażuje dziecko w działania niezgodne z prawem, nie dostarcza odpowiedniej stymulacji lub edukacji).
- Przejawia nadopiekuńczość wobec dziecka, izoluje je od rówieśników.
- Przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym, np. podczas zabawy z dzieckiem.

- Jest bezradny życiowo, niezaradny lub w stanie zdrowia uniemożliwiającym zadbanie o potrzeby dziecka.
- Nadużywa alkoholu i środków psychoaktywnych.
- Stosuje przemoc wobec innych członków rodziny.

Symptomy wynikające z zaniedbania:

- Dziecko jest brudne, często nieprzyjemnie pachnie, nie jest prawidłowo pielęgnowane (np. pozostawiane przez długi czas w zabrudzonych pieluchach).
- Dziecko nie otrzymuje odpowiedniej opieki medycznej (np. nie jest szczepione, nie ma okularów, nie otrzymuje zaleconych leków).
- Dziecko lub nastolatek jest ubrany niewłaściwie do pogody.
- Dziecko ma pogorszenie wyników w nauce, jest często nieobecne w szkole czy przedszkolu.
- Dziecko nie otrzymuje regularnych posiłków, jest głodne, kradnie jedzenie kolegom.
- Dziecko przebywa w otoczeniu nieprzystosowanym do jego etapu rozwojowego, co zagraża jego bezpieczeństwu.
- Dziecko pozostaje w domu bez opieki osoby dorosłej.

KROKI W CELU USTALENIA CZY DZIECKO MOŻE DOŚWIADCZAĆ KRZYWDZENIA		
<p style="text-align: center;">1. SŁUCHAJ I OBSERWUJ</p> <p>Weź pod uwagę wszystkie dostępne Ci informacje, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jaki jest powód zgłoszenia dziecka do placówki medycznej; • wygląd dziecka i jego zachowanie; • objawy i fizyczne ślady na ciele dziecka; • wyniki badań; • czy wcześniej zgłaszano krzywdzenie dziecka lub ujawniło to dziecko lub inna osoba; • przebieg interakcji między rodzicem/opiekunem a dzieckiem. 	<p style="text-align: center;">2. POSZUKAJ WYJAŚNIENIA</p> <p>W sposób otwarty i nieosądzający poszukaj wyjaśnienia dla jakiegokolwiek urazu, symptomu lub objawu występującego u dziecka. Niewystarczające wyjaśnienie to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nieadekwatne do objawów, symptomów lub zachowań dziecka; • nieadekwatne dla etapu rozwoju lub wieku dziecka; • gdy informacje podawane przez rodziców/opiekunów i samo dziecko są niespójne lub sprzeczne; • gdy wyjaśnienia rodziców/opiekunów co do przyczyny objawu są zmiennne w czasie; • gdy rodzice/opiekunowie powołują się na zwyczajne kulturowe lub tradycję – w żadnym wypadku nie usprawiedliwiają one krzywdzenia dziecka. 	<p style="text-align: center;">3. UDOKUMENTUJ</p> <p>Zapisz w dokumentacji dziecka dokładnie to, usłyszałeś/łaś i obserwujesz, z adnotacją od kogo pochodzi informacja, kiedy ją otrzymałeś/łaś i dlaczego budzi ona niepokój, co do bezpieczeństwa dziecka.</p>
<p style="text-align: center;">4. ROZWAŻ, PODEJRZEWAJ LUB WYKLUCZ STOSOWANIE PRZEMOCY WOBEC DZIECKA</p> <p>Jeśli objawy skłaniają Cię do ROZWAŻENIA, że jedną z wielu przyczyn ich wystąpienia może być krzywdzenie dziecka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sprawdź, czy nie ma innych symptomów krzywdzenia. • Zbierz więcej informacji od dziecka i jego rodziców/opiekunów. • Zrób notatkę i umieść ją w dokumentacji. • Omów wątpliwości z osobą wskazaną do przyjmowania i prowadzenia interwencji lub z doświadczonym kolegą/współpracownikiem. 	<p>Jeśli widzisz wysokie prawdopodobieństwo, PODEJRZEWAJ, że objawy są wynikiem stosowania przemocy wobec dziecka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przeprowadź dokładny wywiad, badanie. • Zapewnij dziecku bezpieczeństwo. • INTERWENIUJ. Postępuj zgodnie z procedurą postępowania w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka, postępuj zgodnie z opisanymi w niej krokami, jeśli nie wiesz co robić przełącz uzyskaną wiedzę przełożonemu. Możesz również podjąć działania samodzielnie. 	<p>Możesz też WYKLUCZYĆ, że dziecko jest krzywdzone, jeśli:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Po zebraniu dodatkowych informacji uznano medyczną przyczynę objawów. • Wykluczono intencjonalność • Nie występują dodatkowe czynniki ryzyka krzywdzenia dziecka (np. przemoc domowa w rodzinie, procedura NK). • Omówiłeś/łaś wątpliwości z osobą wskazaną do przyjmowania i prowadzenia interwencji lub z bardziej doświadczoną osobą z zespołu.